

Ár 2010, þriðjudaginn 23. febrúar, var fundur í kjararáði að Hverfisgötu 6a í Reykjavík haldinn af Guðrúnu Zoëga, Jakobi R. Möller og Jónasi Þór Guðmundssyni.

Fyrir var tekið:

Að ákveða laun og starfskjör forstjóra Matíss ohf.

I.

Fullskipað kjararáð hefur í dag kveðið upp úrskurð nr. 2010.4.001 um almennar forsendur ákvarðana um laun og önnur starfskjör þeirra sem með lögum nr. 87/2009 bættust í þann hóp sem undir kjararáð heyrir. Meðal þeirra er forstjóri Matíss ohf., en hlutafélagalögum nr. 2/1995 var breytt með fyrrnefndum lögum þannig að kjararáð ákveður nú laun og starfskjör framkvæmdastjóra hlutafélaga sem eru að meiri hluta í eigu ríkisins. Með þessum úrskurði tekur þriggja manna kjararáð ákvörðun um launakjör forstjóra og byggist hún á þeim almennu forsendum sem ákveðnar eru í úrskurði fullskipaðs kjararáðs. Ber því að líta á úrskurðina sem eina heild.

II.

Kjararáð skrifaði forstjóra og stjórn Matíss ohf. bréf 22. september 2009 og gaf þeim kost á að koma sjónarmiðum á framfæri við ráðið auk þess sem óskað var eftir ítarlegum upplýsingum um öll núverandi starfskjör, þar með talin hlunnindi, svo sem bifreiða- og aksturshlunnindi, sérstakar greiðslur í lífeyrissjóð o.þ.h. Auk þess var óskað eftir upplýsingum um öll launuð aukastörf. Í bréfunum voru kynntar helstu breytingar sem gerðar voru með lögum nr. 87/2009 á lögum um kjararáð og á hlutafélagalögum nr. 2/1995. Sérstaklega var óskað eftir afriti af ráðningarsamningi eða erindisbréfi. Fjármálaráðuneyti var skrifað 19. október og sjávarútvegs- og landbúnaðarráðuneyti 22. október 2009 og var þeim gefinn kostur á að koma sjónarmiðum á framfæri.

Forstjórinn svaraði með bréfi dagsettu 18. október 2009. Bréfinu fylgdi ráðningarsamningur og launaseðill fyrir ágúst mánuð 2009. Í bréfinu gerði forstjórinn grein fyrir ákvæðum samningsins, en auk mánaðarlauna hefði hann bifreið í eigu fyrirtækisins til umráða og greiði það kostnað af rekstri hennar. Forstjóri hefði fartölvu og farsíma á kostnað fyrirtækisins. Starfsemi Matíss ohf. fælist í að efla atvinnulíf, það leiddi rannsóknar- og nýsköpunarstarfsemi í þjóðfélaginu á sínu sviði og gegndi lykilhlutverki með því að innleiða nýja þekkingu sem leiddi til atvinnuuppbyggingar. Matís ohf. bæri ábyrgð á að mennta sérfræðinga í meistara- og doktorsnámi á sviði matvælaþróunar. Fyrirtækið starfaði á mörgum stöðum á landinu og mikið af vel menntuðu fólki ynni hjá fyrirtækinu, en Matís ohf. starfaði mikið á erlendum vettvangi. Áætluð velta ársins 2009 væri um 1.200 milljónir króna og um 65% af tekjum væru sértekjur úr innlendum og erlendum sjóðum og frá innlendum og erlendum fyrirtækjum. Mikið væri unnið að alþjóðlegum verkefnum, m.a. fyrir stór erlend fyrirtæki. Starfsmenn væru um 100, þar af meira en 20 manns með doktorspróf. Við stofnun Matíss ohf. hefði þróunar- og rannsóknarstarfsemi matvælaíðnaðarins á sviði sjávarútvegs- og landbúnaðar verið sameinuð í eina sterka einingu. Matís ohf. væri öflugt þekkingarfyrirtæki sem styddi við íslensku grunntvinnuvegina og leiddi nýsköpun og þróun.

Í svari fjármálaráðuneytisins sem dagsett er 29. október 2009 segir meðal annars að Matís ohf. sé hlutafélag í eigu ríkisins. Það hafi hafið rekstur 1. janúar 2007 og hefði þá tekið við rekstri Rannsóknastofnunar fiskiðnaðarins, matvælarannsóknna á Keldnaholti og rannsóknastofu Umhverfisstofnunar. Rannsóknastofnun fiskiðnaðarins hefði verið lögð niður á sama tíma svo og svið matvælarannsóknna á Keldnaholti og rannsóknarstofa Umhverfisstofnunar. Laun forstjóra Rannsóknastofnunar fiskiðnaðarins hefðu verið ákveðin af kjaranefnd. Telji

ráðuneytið eðlilegt að horft yrði til þess auk annarra viðmiða við ákvörðun á launakjörum forstjóra Matíss ohf.

Sjávarútvegs- og landbúnaðarráðuneytið sagði í svari sínu dagsettu 6. nóvember 2009 að Matís ohf. væri mjög mikilvægt og framsækið félag í rannsóknum og þróun og gegndi lykilhlutverki fyrir allt matvælasviðið. Hjá félaginu starfi um 100 manns, höfuðstöðvar þess væru í Reykjavík og sex starfsstöðvar í öðrum landshlutum. Velta félagsins hefði verið yfir 1.000 milljónir króna á síðasta ári. Forstjórinn njóti ekki réttinda embættismanna samkvæmt lögum um réttindi og skyldur starfsmanna ríkisins.

Formaður stjórnar svaraði með bréfi dagsettu 1. desember 2009. Í bréfi hans sagði að Matís ohf. hefði stóreflst á þriggja ára starfstíma og veltan aukist hratt. Þekking innan fyrirtækisins hefði stórauðist og starfsmannafjöldi vaxið samhliða auknu umfangi. Starfsemin hefði verið þróuð í sátt við atvinnulífið og háskóla um allt land. Um 100 manns störfuðu hjá fyrirtækinu og væri stór hluti þeirra með framhaldsmenntun á sérsviði sínu. Dugnaður og kraftur forstjórans hefði ráðið miklu um hve vel hefði tekist að sameina ólíkar stofnanir og byggja upp af krafti og útsjónarsemi. Það hefði því alltaf verið ásetningur stjórnar að bjóða honum góð laun, en ósérhlífni og dugnaður hefði einkennt störf hans.

Í ráðningarsamningi segir meðal annars að forstjóri sé ráðinn ótímabundið frá 1. janúar 2007, með níu mánaða gagnkvæmum uppsagnarfresti. Skal forstjóri ekki hafa meira en þriggja mánaða vinnuskyldu á uppsagnarfresti. Er honum óheimilt að hefja störf hjá samkeppnisaðila í níu mánuði eftir að vinnuskyldu lýkur. Samkvæmt samningnum eru laun endurskoðuð einu sinni á ári. Fram kemur að forstjóra er skylt að vinna þá yfirvinnu sem þörf krefur, hvort sem er virka daga eða um helgar. Innifalin í föstum launum er greiðsla fyrir alla yfirvinnu. Greitt er til Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins samkvæmt reglum sjóðsins auk þess sem Matís ohf. greiðir 4% af launum forstjórans í séreignasjóð. Matís ohf. leggur forstjóra til og greiðir allan kostnað af farsíma, fartölvu og bifreið. Þá greiðir fyrirtækið gjöld vegna endur- og símenntunar forstjóra.

Með bréfi dagsettu 18. janúar 2010 kynnti kjararáð forstjóra Matíss ohf. drög að fyrirhuguðum úrskurði um almennar forsendur ákvörðunar um laun, svo og fyrirhugaða ákvörðun um laun hans og önnur starfskjör og gaf honum kost á að koma athugasemdum sínum á framfæri við ráðið.

Forstjórinn svaraði með bréfi dagsettu 29. janúar 2010. Í bréfinu sagði að taka þyrfti meira tillit til ábyrgðar með hliðsjón af stærð og umfangi fyrirtækisins. Taka þyrfti mið af launagreiðslum fyrirtækja sem störfuðu að einhverju leyti á sama sviði og Matís. Fyrirtækið hefði á að skipa hámenntuðu, sérhæfðu starfsfólki. Lækkarir á launum mundu leiða til þess að það léti af störfum og gæti það þýtt að Matís gæti ekki rækt hlutverk sitt og skyldur. Bifreið forstjórans væri mikið notuð í þágu fyrirtækisins. Að lokum benti hann á að ábyrgð forstjóra í hlutafélagi væri mun meiri samkvæmt hlutafélagalögum en ábyrgð forstjóra ríkisstofnana.

Kjararáð sendi forstjóranum bréf, dagsett 9. febrúar 2010, og gaf honum kost á að koma frekari sjónarmiðum og athugasemdum á framfæri við ráðið. Bréfinu fylgdi rökstuðningur kjararáðs fyrir fyrirhugaðri ákvörðun um launakjör, þar sem meðal annars kom fram við hvað hún væri miðuð. Athugasemdir bárust ekki.

III.

Hlutafélagið Matís ohf. tók til starfa 1. janúar 2007 á grundvelli laga um stofnun Matvælarannsóknna hf. nr. 68/2006. Í lögnum er ríkisstjórninni veitt heimild til þess að stofna hlutafélag um rekstur Rannsóknastofnunar fiskiðnaðarins, Matvælarannsóknna Keldnaholti og rannsóknastofu Umhverfisstofnunar. Tilgangur félagsins er að sinna rannsóknum og nýsköpun á sviði matvæla í þágu atvinnulífsins, lýðheilsu og matvælaöryggis. Sjávarútvegsráðherra fer

með eignarhlut ríkisins í félaginu. Samkvæmt lögnum er Matvælarannsókn hf. skylt að halda uppi tilskilinni öryggisþjónustu á sviði matvælarannsókna, félaginu er jafnframt skylt að framkvæma rannsóknir vegna matvælaeftirlits á vegum hins opinbera.

Á heimasíðu Matíss ohf. kemur fram að helstu markmið félagsins séu að efla nýsköpun og auka verðmæti matvæla, stuðla að öryggi þeirra, stunda öflugt þróunar- og rannsóknarstarf og efla samkeppnishæfni íslenskrar matvælaframleiðslu á alþjóðlegum vettvangi. Helstu verkefni Matíss ohf. tengjast vöruþróun, fiskeldi, vinnslutækni, framleiðslutækni, rekjanleika, aðfangastjórnun, þjónustumælingum, erfðatækni og líftækni.

IV.

Í 8. gr. laga um kjararáð nr. 47/2006 segir, að það skuli við úrlausn mála gæta innbyrðis samræmis í starfskjörum þeim sem það ákveður og að þau séu á hverjum tíma í samræmi við laun í þjóðfélaginu hjá þeim sem sambærilegir geta talist með tilliti til starfa og ábyrgðar. Við ákvörðun launakjara samkvæmt 4. gr. laganna skuli sérstaklega gæta samræmis milli þeirra og þeirra kjara hjá ríkinu sem greidd eru á grundvelli kjarasamninga annars vegar og ákvarðana kjararáðs samkvæmt 3. gr. hins vegar. Þá skuli kjararáð ætíð taka tillit til almennrar þróunar kjaramála á vinnumarkaði. Með lögum nr. 148/2008 var kjararáði falið, án tillits til fyrri lögmæltra viðmiða, að kveða upp úrskurð fyrir árslok 2008 er fæli í sér 5–15% launalækkun alþingismanna og ráðherra er gildi frá 1. janúar 2009. Til ársloka 2009 skyldi ráðinu óheimilt að endurskoða úrskurðinn til hækkunar. Jafnframt skyldi kjararáð endurskoða kjör annarra til samræmis. Svohljóðandi málsliður bættist við 8. gr. laganna með breytingu sem gerð var á lögum um kjararáð með lögum nr. 87/2009: „Við ákvörðun sína skal kjararáð gæta þess að föst laun fyrir dagvinnu, annarra en forseta Íslands, verði ekki hærri en föst laun forsætisráðherra skv. 3. gr.“ Föst laun forsætisráðherra eru nú 935.000 krónur á mánuði. Síðast var lögum um kjararáð breytt með lögum nr. 127/2009 en í þeim segir að til nóvemberloka 2010 sé óheimilt að endurskoða til hækkunar úrskurði sem kveðnir höfðu verið upp á grundvelli laga nr. 148/2008. Við endurskoðun eða ákvörðun kjara annarra aðila sem heyra undir ráðið skuli gætt innbyrðis samræmis eftir því sem framast sé unnt og að virtum ákvæðum 8. gr. laga nr. 47/2006.

Með þeim breytingum, sem að ofan greinir, á skipulagi ákvarðana um launakjör þeirra sem heyra undir kjararáð hefur, eins og fram kemur í úrskurði nr. 2010.4.001 um almennar forsendur, verið raskað því fyrirkomulagi og viðmiðum sem tilgreind voru í 8. gr. laga um kjararáð nr. 47/2006 eins og þau upphaflega voru. Kjararáð verður samkvæmt 8. gr. eins og hún nú er fyrst og fremst að miða við föst laun forsætisráðherra og þær ákvarðanir sem Alþingi tók um lækkun launa þeirra sem hafa heyrt undir ákvörðunarvald ráðsins. Af þessu leiðir einnig, að svo geti í auknum mæli farið að æðsti stjórnandi hlutafélags eða stofnunar í eigu ríkisins verði ekki með hæst laun starfsmanna, en við því hefur kjararáð engin úrræði. Fyrirvaralaus ákvæði laga nr. 148/2008 og 87/2009 hafa í reynd afnumið meginefni 8. gr. laga um kjararáð.

Þeir sem heyra undir ákvörðunarvald kjararáðs taka laun samkvæmt launaflokkum 123 til 142, að forseta Íslands og forsætisráðherra undanskildum. Mánaðarlaun í launaflokki 123 eru 458.224 krónur, í launaflokki 140 806.230 krónur og í launaflokki 142 862.207 krónur. Í launaflokkum 140 til 142 eru hæstaréttardómarar, ríkissáttasemjari, ríkisendurskoðandi, rektor Háskóla Íslands, vegamálastjóri, skrifstofustjóri Alþingis og ráðuneyttisstjórar. Auk mánaðarlauna fá þessir embættismenn greitt fyrir yfirvinnu og álag í formi eininga, 6 til 24 einingar á mánuði, forseti Hæstaréttar mest, en aðrir mest 18 einingar. Einingafjöldi til viðbótar mánaðarlaunum í launaflokkum 123 til 142 er almennt á bilinu 0-20.

Við ákvörðun mánaðarlauna forstjóra Matíss ohf., þ.e. fastra launa fyrir dagvinnu, hefur kjararáð meðal annars tekið mið af mánaðarlaunum forstjóra Matvælastofnunar, forstjóra

Hafrannsóknastofnunar og forstjóra Nýsköpunarmiðstöðvar Íslands, en þeir eru í launaflokki 135. Þá hefur kjararáð við ákvörðun eininga gætt meðalhófssjónarmiða til þess að komast hjá því að laun lækki óhóflega. Þetta leiðir til tímabundins ósamræmis við laun þeirra sem hafa heyrt undir kjararáð, en búast má við endurskoðun einingafjölda allra þeirra sem undir það heyra eftir 1. desember 2010 eins og nánar er gerð grein fyrir í úrskurði nr. 2010.4.001.

Vakin er athygli á því að í úrskurði nr. 2010.4.001 um almennar forsendur segir að kjósi framkvæmdastjóri að halda bifreiðahlunnindum samkvæmt ráðningarsamningi, þar með töldum greiðslum sem miðast við tiltekinn fjölda ekinna kílómetra, skuli verðmæti þeirra samkvæmt mati ríkisskattstjóra dragast frá heildarlaunum sem kjararáð ákveður og fram koma í ákvörðunarorði. Jafnframt segir að laun séu ákveðin miðað við lífeyrisréttindi í A-deild Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins (LSR) og sé miðað við að verðmæti iðgjalds launagreiðanda sé 20% af heildarlaunum. Sé iðgjald launagreiðanda í annan lífeyrissjóð en LSR, að séreignasjóði meðtöldum, hærra eða lægra en 20% af launum skulu heildarlaun, sem ákveðin verða af þriggja manna kjararáði, hækka eða lækka um það hlutfall sem mismuninum nemur. Sama á við ef greitt er meira eða minna en 2% af launum í séreignasjóð fyrir félaga í LSR, sjá nánar kafla VIII í úrskurði nr. 2010.4.001. Þá skulu greiðslur fyrir fastlínusíma á heimili framkvæmdastjóra dragast frá heildarlaunum sem fram koma í ákvörðunarorði.

Eins og fram kemur í IX. kafla úrskurðar kjararáðs nr. 2010.4.001 taka ákvarðanir ráðsins gildi frá ákvörðunardegi nema annað sé sérstaklega tekið fram í einstökum ákvörðunum.

Að öðru leyti en hér kemur fram vísast til úrskurðar kjararáðs um almennar forsendur nr. 2010.4.001, sem gilda um laun og starfskjör forstjóra Matíss ohf.

V.

Ákvörðunarorð

Frá og með 1. mars 2010 skulu mánaðarlaun forstjóra Matíss ohf. vera samkvæmt launaflokki 502-135, nú 682.032 krónur. Að auki skal greiða honum 50 einingar á mánuði fyrir alla yfirvinnu og álag er starfinu fylgir.

Eining er 1% af launaflokki 502-126, nú 5.058 krónur. Einingar greiðast alla mánuði ársins, einnig í sumarleyfi. Af því leiðir að ekki er greitt orlofsfé á einingar.

Kjósi forstjóri Matíss ohf. að halda bifreiðahlunnindum sínum skal draga verðmæti þeirra samkvæmt mati ríkisskattstjóra frá heildarlaunum sem hér eru ákveðin.

Sé iðgjald launagreiðanda í séreignasjóð meira en 2% skulu heildarlaun sem hér eru ákveðin lækka um það hlutfall sem mismuninum nemur.

Laun eru miðuð við fullt starf þannig að ekki komi til frekari greiðslna nema kjararáð úrskurði um það sérstaklega.

Um almenn starfskjör forstjórans gilda reglur kjararáðs frá 30. maí 2007.

Ákvörðun þessi gildir fyrir þann sem nú gegnir starfi forstjóra Matíss ohf.

Guðrún Zoëga

Jakob R. Möller

Jónas Þór Guðmundsson